

Proposta
educativa per a
la participació

El consum i el temps

Presentació

A les entitats de lleure volem que els infants desenvolupin valors cívics, culturals i de convivència que contribueixen a la seva educació integral. En aquest sentit, des dels espais potenciem que els nois i noies participin en activitats d'oci i afavorim el fet de que els infants escullin lliurement les activitats de lleure que volen realitzar. L'ús del temps i sobretot l'oci, sol estar molt lligat a un consum econòmic i de recursos. Amb aquesta activitat us proposem dos línies d'actuació. Per una banda, fer un taller on el grup de mitjans exposarà de manera visual a què dediquen el seu temps i que permetrà fer una reflexió individual i grupal, sobre les preferències d'oci.

I d'altra banda, una activitat més enfocada a fer una reflexió sobre els consums, una activitat on els objectius principals són millorar la gestió de l'aigua, disminuir, si és possible, el consum i entendre que podem mantenir una qualitat de vida com l'actual amb un ús de l'aigua més racional.

Així doncs, hem de tenir present que l'activitat que us proposem, a continuació, té dos línies d'actuació força diferenciades i que intenten mostrar diferents vessants de la utilització dels temps i que cada una es pot dur a terme en moments diferenciats.

Objectius educatius

- Conèixer l'oferta cultural i d'oci, especialment, l'accés a l'oferta d'activitats socioeducatives i d'educació en el lleure.
- Estar motivats per explorar les possibilitats que la societat ofereix per passar-ho bé en el seu temps lliure.
- Millorar les seves habilitats manuals en l'ús de les eines i instruments necessaris en les activitats plàstiques.
- Prendre consciència del consum de l'aigua i les seves implicacions i aprendre a fer una millor gestió.

Motivació

L'activitat que proposem està vinculada al **departament ConsumAmbCap**, per tant hem de tenir present que és una activitat que fa referència a com les persones passem el nostre temps, però també a quin és el nostre consum i quines repercussions tenen les nostres accions.

A la nostra societat, una de les grans preocupacions actuals és la dificultat de compaginar el temps com conciliar la vida personal, laboral i familiar és una preocupació col·lectiva, però també hi ha una gran preocupació respecte la gestió dels recursos i com reduir l'impacte que generem en l'ecosistema.

És per aquest motiu que plantejarem dues línies d'activitat amb les quals pretenem que els nois i nois de 8 a 12 anys facin una reflexió. Primer sobre quines activitats duen a terme i quin consum fan del seu

temps lliure, i després una anàlisi sobre les repercussions que es deriven del consum de l'aigua. Tot plegat ha d'afavorir a què els infants observin i coneguin les estructures socials i es qüestionen la possibilitat de canvi i millora d'aquestes, com la solució a una millora en la gestió del temps i dels seus consums. És important la realització d'aquesta reflexió, i que el grup de mitjans acabi fent una tria de l'oferta d'oci que volen que hi hagi en la civilització de la Tassa.

Per a motivar als infants podeu fer un petit col·loqui previ on els nois i noies pugui exposar de manera informal com passen el seu temps lliure i relacionar-ho amb el consum que suposa cada activitat. Per iniciar aquest petit debat, els monitors i monitores podem llençar a l'aire preguntes com:

- Normalment, què feu quant sortiu de l'escola?
- I els diumenges amb la família?
- Aneu al museu o al teatre? I on estan aquests espectacles? A la nostra població?
- Quin cost tenen aquestes activitats?
- Sabeu quanta aigua gasteu al dia i el seu preu? Com creieu que això afecta al mediambient i a la Terra?

Vinculació amb el Bloc

Quan el grup de mitjans fa l'elecció de realitzar l'activitat del departament ConsumAmbCap es trobarà amb la possibilitat de fer una tria molt més específica i escollir on volen posar la seva atenció. Aquests subdepartaments, on podem posar el focus d'atenció són: consums, temps de lleure o el temps que dediquem a les nostres responsabilitats i deures.

L'activitat que proposem té dues línies ben diferenciades, una dirigida al consum de l'aigua i l'altre a fer una coneixença i anàlisi del temps de lleure dels infants.

Plafó de notícies

Les notícies i esdeveniments que anem descobrint són una bona estratègia per motivar als nois i noies i sobretot per vincular els activitats que van realitzant, amb la vida de la Tassa. És un element que ens ajuda a motivar als infants a què vulguin ajudar als habitants de la Tassa.

Aquesta activitat inclou dos grans bloc d'activitat, així que les premisses que fem servir per a motivar al grup de mitjans han de tenir dos enfocaments diferents. A continuació, us mostrem algunes idees:

- Els habitants de la Tassa estan molt cansats, tot el dia estan treballant i no saben què fer quan surten de la feina.
- Les matèries primeres comencen acabar-se. Tothom gasta més del que necessita, ningú pensa en què la Tassa és molt petita i que si no tenen cura dels recursos aquests s'acabaran.
- Els nens i nenes de la Tassa tenen ganes de fer coses a més d'anar a l'escola, però la ciutat no està preparada i necessiten espais on poder divertir-se.

Activitats

Com ja hem anat comentat, aquesta activitat recull dos propostes diferents i que poden ocupar més d'una sessió. Heu de tenir en compte que depenent dels vostres interessos haureu d'adaptar l'activitat i realitzar-la d'una manera més o menys àmplia. Les dues activitats es plantegen amb la intenció de què els infants puguin fer una reflexió sobre el consum del temps i dels recursos naturals amb la idea de després traslladar-ho a la realitat dels habitants de la Tassa.

- **Collage del temps:** la idea principal d'aquesta activitat és que cada membre del grup construeixi una espècie de collage-trencaclosques amb les activitats que desenvolupa durant el seu temps lliure i aquelles que voldria fer. Això permetrà veure gràficament les seves preferències i iniciar un col·loqui sobre les alternatives i opcions que tenim per divertir-nos. A continuació, es presenten els diferents passos a seguir per dur a terme l'activitat.

L'equip de monitors i monitores explicaran que hi haurà diferents fulls de colors per fer l'activitat i dues plantilles per fer el collage, una representa "què faig en el meu temps lliure" i l'altre "què m'agradaria fer en el meu temps lliure". Els fulls de colors (8 diferents) representen diferents tipus d'activitats que poden desenvolupar els nois i noies en el seu temps lliure, per exemple:

Blau: Activitats esportives

Taronja: Activitats artístiques

Verd: Activitats manuals

Lila: Excursions

Vermell: Música

Rosa: Tallers extraescolars

Groc: Activitats no dirigides

Turquesa: Jocs de taula

Després d'explicar els blocs temàtics que representen cada color, cada infant agafarà els fulls que necessita. Dels 8 colors diferents, cada infant escollirà 8 fulls, 4 per a cada collage (tenint en compte que es pot repetir el color, ja que aquest representa un bloc temàtic que pot acollir diferents activitats). Els nois i noies han de fer l'elecció tenint en compte que 4 fulls seran per representar aquelles activitats que realitzen i l'altre per aquelles que els hi agradaria fer (pot ser que coincideixi alguna o potser no).

Com ja hem comentat, cada color representa un bloc temàtic d'activitat, però també ens podem trobar que algun infant realitza alguna activitat que no queda contemplada; així que hem de donar la possibilitat de que si algú vol, pugui afegir alguna activitat que no quedava recollida.

Fet això, deixarem un espai per a què cada membre del grup pugui dibuixar dins de cada trapezi l'activitat concreta que desenvolupa, es tracta de que cada un pugui decorar i personalitzar el seu collage. Un cop tinguem tots els dibuixos els monitors/es facilitarem les plantilles per a què cada infant pugui enganxar els seus fulls. Un cop estiguin acabats els collage, podem buscar un racó de la sala i acabar fent un mural conjunt on quedin plasmades els diferents usos dels temps que fan els nois i noies d'aquesta edat i un on hi hagi el que realment voldrien fer. Aquest mural ens

permetrà observar amb una simple ullada les preferències i activitats que realitzen el grup de mitjans i ens permetrà iniciar un debat sobre els diferents tipus de consum del temps.

● **Quanta aigua gastes?:** amb aquesta activitat pretenem que els infants reflexionin tant a nivell individual com grupal, sobre quin és el seu consum d'aigua. Es tracta de fer diferents accions que ens serveixin per fer una anàlisi i diagnòsi que ens permetrà observar quina és la quantitat d'aigua que és gasta i a partir d'aquí quins mitjans i estratègies podem fer per reduir-ne el consum. Podem iniciar l'activitat fent una petita exposició de quina és la situació actual a nivell mundial, respecte el consum d'aigua. A mode d'exemple, us facilitem algunes dades rellevants que us poden ajudar per motivar als infants:

- L'aigua és un element vital per a la nostra existència.
- Les persones expertes diuen que en pocs anys una gran part de la humanitat no disposarà d'aigua suficient i que, per tant, l'aigua durant el segle XXI serà no només un bé escàs sinó també estratègic.
- El 20% de la població mundial consumeix el 80% del total d'aigua aprofitable.
- La Terra té un 21% de massa i un 79% d'aigua. D'aquesta aigua el 97% és salada i, només, un 3% és dolça.
- Els rius aporten a la humanitat el 80% dels seus recursos d'aigua; mentre que només representen el 0,0003% de l'aigua continguda en el planeta.

Amb aquestes dades podem adonar-nos de la importància de fer una reflexió sobre la gestió de l'aigua i fer un plantejament per a reduir-ne el consum.

Per a què els nois i noies puguin visualitzar quin és el seu consum us facilitem, en l'annex, diferents materials que serveix per recollir diferents dades sobre el consum de l'aigua. Hi ha diferents materials, alguns us serviran per utilitzar durant l'activitat de l'esplai i d'altres que haureu de facilitar a cada membre del grup per a que ho pugui fer de manera individual. La idea és que cada infant prengui consciència de quin és el seu consum personal, però també pugui visualitzar què es gasta a casa seva, a més de visualitzar quina és la suma del consum de tot el grup.

Hem de tenir present que per al bon desenvolupament d'aquesta activitat hem de contemplar diferents fases d'accions.

- Presentació del projecte: on motivarem als infants per a què s'animin a fer un diagnòsi sobre el seu consum d'aigua.
- Preparació de l'anàlisi: presentar els diferents qüestionaris i materials que farem servir. Explicar com funcionen i per a què serveixen.
- Recollida de la informació: aquest és el moment on drem a terme les activitats, per una banda les que s'hagin de realitzar en grup i d'altra banda les que cada un ha de fer a casa seva.
- Exposició dels resultats obtinguts: en aquest moment cercarem la manera de que els

resultats quedin visibles per a tot el grup amb la idea d'iniciar un col·loqui.

- Conclusions i propostes de millora: després de l'anàlisi dels resultats i la reflexió que se'n derivi cal que els nois i noies pensin quines podrien ser les accions de millora que s'haurien de dur a terme per reduir el consum d'aigua.

Suggeriments

Les valoracions: són un eix principal i mediador en la vida d'un grup per treballar la participació. Les valoracions les hem de treballar de manera quotidiana en diferents contextos i activitats que realitzem des de l'àmbit del lleure.

Hem de tenir clar que aquesta estratègia participativa ens serveix per donar més contingut i significat a totes les activitats i projectes que duem a terme a l'esplai com són: les colònies, campaments, rutes, casals, menjadors, taller de diari o dissabtes, simplement hem de tenir present que en cada activitat potser hem d'utilitzar una metodologia diferent.

Des d'aquesta activitat, la proposta que fem és per treballar globalment amb la secció de mitjans, però cal tenir en compte que cada edat té les seves particularitats derivades del moment evolutiu i que, per tant, haurem d'adaptar la dinàmica de les valoracions a la realitat de cada grup d'infants.

Principalment, els moments de valoració serveix per a què els nois i noies participin i siguin protagonistes, sent responsables directes en la presa de petites decisions que afecten a la dinàmica del grup. Per

exemple: opinar sobre si els ha agradat l'activitat o no i donant alternatives de millora, valorant el comportament dels seus companys com a enriquiment per a la bona evolució del grup,...

Durant aquests espais es potencia que tots els membres del grup expressin la seva opinió respecte les coses positives i negatives que succeeixen en el col·lectiu. Per això, caldrà crear un clima de confiança en el què els infants es trobin a gust per expressar allò que pensen.

Una manera que us proposem per fer les valoracions és, primer, dividir el grup en petites colles, ja que pensem que per als grups de mitjans és més fàcil expressar-se en petit grup. En aquest primer moment, el grup arriba a extreure unes primeres conclusions i amb l'elecció d'un portaveu les farà extensives a la resta del grup on quedaran plasmades les conclusions finals. Us suggerim que en aquest moment de posada en comú utilitzeu algun element visual i plàstic que permeti visualitzar gràficament les idees, conclusions i, sobretot, les propostes i compromisos que adquireix el grup.

- Amb la configuració dels petits grups hem de vetllar per a què siguin heterogenis, tenint en compte, per exemple, que hi hagi nens i nenes, grans i petits i de diferents madureses i capacitats a l'hora d'expressar-se. És important que l'equip educatiu potenciï la participació de tots els membres del grup, per tal d'enriquir les valoracions.

- La temporalització també és un element molt important a l'hora de planificar els moments de valoració, ja que depenent de l'activitat haurem de

buscar quin és el millor espai i moment per a realitzar-la. Tenint present que el temps màxim dedicat a aquest espai no hauria de superar els 30-45 minuts.

- L'espai on es desenvolupa la valoració també ha d'estar ben pensat i ha de ser idoni per aquest fet. Hem de procurar que tothom pugui veure i escoltar a tothom, per això la millor manera és realitzar una rotllana; i com ja hem comentat utilitzar algun element visual que ens serveixi observar quines són les conclusions.

Valoració

Com hem vist en l'apartat de mecanismes de participació, les valoracions són un element clau per al bon funcionament de l'activitat i sobretot per acabar d'assolir i consolidar els objectius que ens plantejarem. Així doncs, és important que després dediquem un espai per a què cada membre del grup pugui expressar com s'ha sentit durant el desenvolupament d'aquesta.

És important que l'equip de monitors i monitores també participin de les valoracions tenint en compte de participar de la dinamització, però també donant el seu punt de vista i opinió de les coses. Cal tenir un equilibri entre la passivitat i l'excés de protagonisme a l'hora de donar opinions i en la presa de decisions, acords, conclusions, etc. Els monitors/es som un model constant davant dels nois i noies i en el moment de la valoració és un espai ideal per transmetre hàbits i actituds comunicatives.

La maqueta

Un element que ens ajudarà a concloure l'activitat i a fer una valoració és l'elaboració de la maqueta. A l'hora de decidir com plasmar el departament ConsumAmbCap el grup de mitjans hauran de fer una gran reflexió i una presa de consciència de la importància de tenir diferents ofertes d'oci i sobretot del consum que això suposa; però també del consum que fem dels recursos que la terra ens ofereix i sobretot pensar i reflexionar sobre les propostes de millora i canvis en la gestió per a millorar les condicions. És per això que en el moment d'elaborar la maqueta els nois i noies hauran de pensar el tipus de locals, establiments i recursos que ofereix la ciutat per cobrir les necessitats d'oci dels seus habitants i també hauran de pensar quines mesures es duen a terme per estalviar recursos i fer-ne un ús molt més sostenible. En aquest sentit, buscarem elements visuals (imatges, logos...) que representin aquestes idees per tal de poder plasmar-ho en la maqueta.

Posar atenció als aspectes següents

- Cada entitat en funció de les seves necessitats i interessos ha d'adaptar el temps dedicat a cada activitat, augmentant o reduint la seva magnitud. Depenent del grup i dels objectius que ens plantejem les dues propostes es poden dilatar en el temps.
- Tot que les activitats són força diferents entre si, les dues estan enfocades a fer un consum més responsable del temps o dels recursos..

- La reflexió no ens ha de fer perdre l'ambient de joc. Hem de pensar en reflexions curtes i precises, amb missatges clars que no treguin l'agilitat a la dinàmica.

- L'activitat de "Quanta aigua gastes?" és una bona oportunitat per implicar a les famílies i sobretot que els nois i noies coneguin i participin en aspectes organitzatius de la llar.

Recursos

- *I tu que opines?* Projecte de participació amb infants i adolescents de la FEDAIA. (Document on podem trobar l'activitat de "Com em diverteixo en el meu temps lliure", en la qual es basa l'activitat proposada)

- Programa d'activitats de mediambient. Ecoauditoria de l'aigua. Cal Ganxo, Centre d'Activitats ambientals.

- Programa agenda21. Una iniciativa de compromís i sostenibilitat.

- En aquest enllaç cada un pot calcular la seva petjada ecològica <http://80.33.141.76/agenda21/petjada/petjadaHabitatge.php>

- Entre Tots i Totes. Proposta Educativa 2003-2004. Fundació Catalana de l'Esplai.